

Portfoliomappe, målark, lotusplan

Metoder og værktøj til læring
med Klax-pædagogikken

Indhold

Forord	5
Indledning	8
Hvordan vi lærer	8
1 Succesrig læring – Overblik over metoder og værktøj til Klax-pædagogik	14
2 Rutiner i det pædagogiske arbejde	16
Klax-Fraktalen	17
Årsrutiner	21
Kvalitetsarbejde i årets løb	25
Månedsrutiner	27
Ugerutiner	30
Dagsrutiner	32
3 Selvorganiseret læring med mål	49
Principper for præstationsvurdering	56
Læringens kredsløb	60
4 Lærings og fordybelses områder en vigtig metode for selvorganiseret læring med mål	63
5 Metoder for selvorganiseret læring i vuggestuen og børnehaven	67
Kreativitet i børnenes leg	68
6 Portfolio-metoden og dens værktøj	74
Dette hører til arbejdet med portfoliomappen	87

7 Arbejde med målarke som metode til organisering af læring	90
Blooms læringstaksonomi	96
8 Observation og planlægning	97
Lotusplan som værktøj til Klaxpædagogik	101
9 Synlig dokumentation	104
10 Voksenstyret leg og fri leg	110
11 Projektarbejde	114
12 Læringstilbud	118
13 Maker-aktiviteter	126
Slutord	140
Forfatterne	142

Forord

Målet for Klax er at ledsage børn, unge og voksne på deres vej til at blive ansvarlige, socialt kompetente og kreative personligheder. At forbinde læring med lidenskab, at mestre udfordringer gennem en legende tilgang, og at dele alt dette med andre. Dette er recepten på succes med Klax's pædagogiske tilgang.

I det første bind af vores række om det pædagogiske grundlag for Klax fremstillede vi vores billede af barnet og dets rolle i det sociale fællesskab.¹ I bind to beskæftigede vi os med det vigtige grundlag for succesrig læring, det sociale fællesskab². I dette tredje bind vender vi os mod metoder og værktøj til læring.

Vi er overbevist om, at børn, unge og voksne kan udnytte deres individuelle ressourcer til en læring, som i stigende grad er baseret på selvbestemmelse og ansvar for egen læring. Derfor støtter, rådgiver og ledsager vi barnet* i at blive bevidst om egne talenter og kompetencer og eget potentiale. Vi opfordrer til at have aktiv tillid til egne evner og fremme disse, samt at reflektere over egne værdier og holdninger og videreudvikle dem, og dermed opfatte sig selv som del af et socialt fællesskab, som man ansvarligt og kreativt kan medvirke til at udforme. Denne grundholdning former rollen for og holdningen hos pædagoger og den bliver synlig gennem deres handlinger. Vi ønsker os autentiske voksne, som er bevidste om sig selv, som handler på egen hånd i deres daglige arbejde, og som ved hvilke udfordringer, barnet kan stå over for på forskellige alders- og udviklingstrin.

1 Se Bostelmann, Antje & Möllers, Gerrit (2015). *Ansvarsbevidst, socialt kompetent, kreativ. Synet på barnet i Klax-pædagogikken*. Berlin: Bananenblau

2 Se Bostelmann, Antje & Möllers, Gerrit (2020). *Respekt, deltagelse, regler. Det sociale fællesskab i Klax-pædagogikken*. Berlin: Bananenblau

Selvorganiseret læring med mål på grundlag af målark og kompetence-orienteret refleksion over læringsvejen ved hjælp af Portfolio-mappe-arbejdet skal relatere til en læringsproces, som børn, unge og voksne individuelt kan fortsætte og videreudvikle efter børnehaven og skoletiden. Derfor gives der meget rum til udvikling og fremme af nøglekvalifikationer,

- som gør det muligt for barnet at deltage aktivt i samfundet og på grundlag af respekt og regler. Samt være med til at udforme og tage del i ansvaret for deres uddannelsesprocesser i en fælles udveksling med andre børn, unge og voksne,
- som udfolder potentialet i et reflekterende billede af sig selv på grundlag af en positiv personligheds- og identitetsdannelse.

Den stigende digitalisering af vores samfund kræver, at uddannelsesinstitutionerne foretager radikale ændringer; dem har der faktisk været brug for i årtier. Væk fra belønning af en præstation, hvor det at lære blot er at gentage, hen imod at man selvstændigt opdager og spørger ind til verden. Det er på høje tid at give børnene mulighed for, at det, de er lidenskabeligt optaget af, kan komme i centrum af uddannelsesvejen med en legende tilgang, både så læring i projekter i børnehaven bringes ind i skolen, og først og fremmest så det sociale fællesskab understreges i læringssituationer. I fremtiden er der brug for mennesker, som er i stand til at stille kritiske spørgsmål til den eksisterende viden, at løse problemer sammen med andre, mens man selv reflekterer, samt at leve bæredygtigt og beskedent.

I dette tredje bind om den pædagogiske tilgang i Klax præsenterer vi egnede metoder og værktøj samt gennemprøvede organisationsformer og arbejdsrutiner, som muliggør succesrig læring, som anført ovenfor.

Vi tilbyder en orienteringsramme for følgende spørgsmål:

- Hvordan lykkes lidenskabelig og selv-aktiv læring i skolen og hvordan kan lærere understøtte dette professionelt?
- Hvad er vigtigt i samværet med børnehavebørn og hvordan understøtter pædagoger børnene i denne aldersgruppe med deres udforskning af verden?

I denne sammenhæng stiller vi os følgende spørgsmål:

- Hvorfor er det afgørende hvordan en børnehave eller skole er opbygget og hvordan pædagogerne handler i den?
- Hvilke standarder og regler anser vi for nødvendige for at gennemføre målene for vores pædagogiske koncept med succes i det daglige arbejde?

Målet for vores bog er at informere på en kompakt måde om vores repertoire af metoder og vores sigtelinje for det pædagogiske arbejde.

En særlig tak skal gå til pædagogerne i vores vuggestuer, børnehaver og skoler, som fagligt tester vores samlede repertoire af metoder i praksis. Deres erfaringer bidrager til den konstante udvikling og forbedring af vores koncept.

Vi ønsker spændende læsning!

Antje Bostelmann og Gerrit Möllers
oktober 2019

4 Lærings og fordybelses områder en vigtig metode for selvorganiseret læring med mål

Selvorganiseret læring med mål kræver læringsborde. Læringsborde kan sammenlignes med en buffet. Som ved en buffet, hvor maden står samtidigt på et bord og arrangeres tiltalende, så gæsten kan betjene sig selv, så stilles der på et læringsbord forskellige materialer og læringstilbud på forskellige sværhedsstrin, der passer til børnenes, de unges og de voksnes læringsmål på det tidspunkt, til rådighed. Disse materialer og opgaver fører barnet skridtvis til opnåelse af læringsmålene.

Mens barnet i instruktionstiden indføres i et emne, så tjener læringsbordene til fordybelse i arbejdet og at man bevidst øver sig. En fagpædagog står til rådighed for børnene som støtte, men kommer ikke på forhånd med svar og forklaringer.

I læringsbord-faserne finder læring sted også i blandede og helst også aldersheterogene læringsgrupper; dem, der befinder sig hos fagpædagogen i det pågældende funktionsrum. Børnene går efter det de har aftalt ved ankomsten, til de forskellige læringsborde og arbejder der i vidt omfang selvstændigt med deres mål.

Læringsbordtilbud kan sammenlignes med „stationsarbejde“: Eleven udarbejder selv et emne ud fra de forberedte tilbud, som af pædagogerne er sat på flere læringsstationer. Disse tilbud integre-

rer forskellige læringsmål (se „Blooms taksonomi“). Arbejdet ved læringsstationerne i forskellig rækkefølge muliggøres derved. Eleven kan bestemme sin egen læringsvej og sit eget læringstempo.

Følgende regler har vist sig at være vigtige for arbejdet med læringsborde:

- I tiden med læringsbordene kan der efter behov gives kort instruktion (5 minutter!), som svarer til elevens aktuelle behov og læringstrin.
- Læringsbordene organiseres sådan, at selvorganiseret læring på tværs af årgange og fag muliggøres. Til det formål er det nødvendigt at anvende lokaler og fagpædagoger parallelt.
- Læringsborde har en tydelig reference til lotusplanen
- Graduerede elever kan også arbejde i andre lokaler, så længe det tjener læringen.
- Tilstedeværelsen af elever ved læringsbordet noteres i logbogen.
- Der er ophængt læringsbordplaner, så børnene kan se hvilke fagpædagoger, der kan tilbyde støtte som pædagog hvornår og hvor i læringstiden ved læringsbordene.

Læringsborde i børnehaven

„Billedet viser vores tal-lokale i læringsområdet matematik. Læringsborde findes i hvert funktionsrum, som børnene frit og selvstændigt kan benytte i den åbne fase. De kan de gøre enten alene, med venner eller med et bevidst udvalgt barn, som allerede kender Læringsbordet og kan give støtte.

For at passe til de forskellige udviklingstrin og for at kunne fremme børnenes udvikling individuelt bruger vi forskellige symboler. En fjer for en ‚fjerlet opgave‘, en hare for en ‚middelsvær opgave‘, en elefant for en ‚svær opgave‘ og en glødepære for vores ‚særligt svære opgaver‘.

Pædagogerne udvikler læringsbordene hver måned på ny, så de passer til månedens emne og børnenes interesser. På billedet ses et ‚fjederlet læringsbord‘. Her kan der lægges mønstre og rækkefølger med naturmaterialer. Øvelsen er en forberedelse til den senere programmering af robotter.“

Susan Richter,

Leder af Klax-børnehaveklasse i Regenbogenhaus i Berlin

Læringsborde i skolen

„Billedet viser et læringsbord for samfundsfaget under lotusplan-emnet ,Vi og verden'. Læringsbordene laves for hvert klassetrin i tre forskellige niveauer. De befinder sig på gulvet eller i læringsatelieret, så det står åbent til rådighed for børnene og de unge om eftermiddagen i læringsbord-tiden. Dette gør det muligt, at de lærer noget på deres individuelle kompetenceniveau. Hvert barn beslutter sig selv for et niveau på læringsbordet og bearbejder det alene eller sammen med en læringspartner eller i en lille gruppe. Bemærk, at et barn fra første klasse, som synes at læringsbordet er for let til barnets klassetrin, har mulighed for at prøve sig frem ved læringsbordet for anden klasse, så længe barnet dermed når sit fastlagte mål.

Læringsbordet opstilles hver måned af pædagogen ud fra lotusplan-emnet, børnenes interesser og aktuelle emner i verden.“

Sarah Ozon,

Lærings-familiekoordinator for Klax-skolen i Berlin

Portfoliomappe, målark, lotusplan

Metoder og værktøj til læring med Klax-pædagogikken

Klax-pædagogikken søger at ledsage børn på deres vej og understøtte socialt kompetente, ansvarlige og kreative personligheder. Til det formål er der brug for egnede metoder og instrumenter, gennemprøvede organisationsformer og præcise arbejdsrutiner, som hele tiden har børnenes individ-baserede udviklings- og læringstrin og de konkrete behov på deres alderstrin for øje – og som derfor virker forbløffende godt.

I dette bind 3 i rækken af bøger om Klax-pædagogik giver forfatterne overskuelige anvisninger til, hvad der skal gøres, idet de undersøger følgende spørgsmål:

- Hvilke organisationsformer og arbejdsrutiner er nødvendige for med succes at fremme målet for Klax-pædagogikken, dvs. ansvarlige mennesker og medborgere, i det arbejde, der gøres i det daglige?
- Hvilke værktøjer, standarder og regler understøtter den læring, man selv organiserer og selv er ansvarlig for?
- Hvad kan børnehaver og skoler gøre for at give børnene spændende læringsomgivelser, der fører dem til den bedst mulige præstation?
- Hvordan kan børnehaver og skoler leve op til de krav til fremtidige kompetencer, der diskuteres overalt i verden?